A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2008. június 19. *

A C-219/07. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Raad van State (Belgium) a Bírósághoz 2007. április 27-én érkezett, 2007. április 16-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW,**

az **Andibel VZW**

és

a **Belgische Staat**

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, J. N. Cunha Rodrigues (előadó), J. Klučka, P. Lindh és A. Arabadjiev bírák,

* Az eljárás nyelve: holland.

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. április 16-i tárgyalást követően,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW képviseletében R. Portocarero advocaat,

– az Andibel VZW képviseletében P. Calus advocaat,

– a belga kormány képviseletében L. Van den Broeck, meghatalmazotti minőségben, segítője: J.-F. De Bock advocaat,

– a holland kormány képviseletében C. Wissels, M. de Mol és Y. de Vries, meghatalmazotti minőségben,

– a svéd kormány képviseletében A. Kruse, A. Falk és S. Johannesson, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében B. Stromsky és M. van Beek, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 30. cikk, valamint a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló, 1996. december 9-i 338/97/EK tanácsi rendelet (HL 1997. L 61., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 136. o.) értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW (állattenyésztők és állatbarátok országos tanácsa ASBL), illetve az Andibel VZW, a madár-, hobbiállat- és állatfelszerelés-értékesítés ágazatában tevékenykedő kereskedőket tömörítő nonprofit egyesület által a Raad van State (államtanács) előtt benyújtott két megsemmisítés iránti kereset vizsgálatának keretén belül nyújtották be a 2001. december 7-i királyi rendelettel *(Moniteur belge* 2002. február 14., 5479. o., a továbbiakban: királyi rendelet) szemben, amely meghatározza a tartható állatok listáját.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 338/97 rendelet harmadik preambulumbekezdése értelmében:

„[…] [A] tagállamok – e rendelet előírásainak sérelme nélkül – a Szerződéssel, különösen az e rendelet hatálya alá tartozó fajok példányainak birtoklására vonatkozó rendelkezésekkel összhangban szigorúbb intézkedéseket hozhatnak vagy tarthatnak fenn”.

4 A 338/97 rendelet 1. cikke ekként rendelkezik:

„E rendelet célja a vadon élő állat- és növényfajok védelme és megőrzésük biztosítása kereskedelmük szabályozása útján a következő cikkek szerint.

E rendeletet a 2. cikkben meghatározott egyezmény céljainak, elveinek és rendelkezéseinek megfelelően kell alkalmazni”.

5 E rendelet 2. cikke az alábbi fogalommeghatározásokat tartalmazza:

„[…]

b) »egyezmény«: Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről (Cites);

[…]

s) »faj«: faj, alfaj vagy ezek populációja;

t) »példány«: az A–D. mellékletben felsorolt fajok bármely, élő vagy elhalt, állati vagy növényi egyede, vagy ezek bármely része vagy származéka attól függetlenül, hogy ezek más árukban találhatók-e, vagy sem, valamint valamennyi olyan más termék, amely esetén a kísérő okmányból, a csomagolásból, a megjelölésből vagy címkéből, vagy bármely más körülményből következik, hogy az ezen állat- vagy növényfaj részeinek vagy származékainak minősül, illetve azokat tartalmaz, kivéve ha az ilyen rész vagy származék nem tartozik e rendelet előírásai vagy azon mellékletére vonatkozó előírás hatálya alá, amelyben az érintett fajt az említett mellékletben egy idevonatkozó adat alapján nevezték meg.

Példánynak tekintendő az A–D. mellékletben felsorolt fajok egy példánya, amennyiben az olyan állat vagy növény, illetve annak részei és származékai, amelynek legalább egyik »szülője« a felsorolt fajok egyikébe tartozik. Azokban az esetekben, amikor egy ilyen állatnak vagy növénynek a »szülei« a különböző mellékletekben felsorolt fajokba vagy olyan fajokba tartoznak, amelyek közül

csak az egyiket sorolják fel, az erősebb korlátozást jelentő melléklet előírásait kell alkalmazni. Azonban növények hibrid példányai esetén, ha a »szülők« egyike az A. melléklet szerinti fajba tartozik, az erősebb korlátozást jelentő mellékletet csak akkor kell alkalmazni, ha e fajra a melléklet egy idevonatkozó utalást tartalmaz;

u) »kereskedés« [helyesen: kereskedelem]: e rendelet hatálya alá tartozó példányok esetében a Közösségbe történő behozatal, beleértve a tengerről való behozatalt is, és a kivitelt vagy az ebből származó újrakivitelt, valamint a Közösségen – beleértve a tagállamon – belül történő felhasználást, a szállítást és a tulajdonjog-átadást;

[…]”.

6 Ugyanezen rendelet 3. cikkének értelmében:

„(1) Az A. melléklet tartalmazza:

a) az egyezmény I. függelékében felsorolt fajokat, amelyekre a tagállamok nem jelentettek be fenntartást;

b) azon fajokat,

i. amelyeket a közösségi vagy nemzetközi kereskedelem érint vagy érinthet, és amelyek kipusztulással fenyegetettek, vagy előfordulásuk olyan ritka, hogy bármilyen fokú kereskedelmük a fajok fennmaradását veszélyezteti;

vagy

ii. amelyek olyan nemzetségbe vagy fajba tartoznak, amelyek fajainak vagy alfajainak többségét az A. mellékletben, az a) pontban vagy a b) pont i. alpontjában foglalt kritériumoknak megfelelően felsorolták, és amelyek szerepeltetése a mellékletben az ilyen csoportok hatékony védelme szempontjából lényeges.

(2) A B. melléklet tartalmazza:

a) az egyezmény II. függelékében felsorolt fajok közül azokat, amelyek az A. mellékletben nem szerepelnek, és amelyekre a tagállamok nem jelentettek be fenntartást;

b) az egyezmény I. függelékében felsorolt fajokat, amelyekre fenntartást jelentettek be;

c) minden más olyan fajt, amelyet az egyezmény I. vagy II. függelékében nem soroltak fel; és

i. amely a nemzetközi kereskedelemnek olyan mértékben tárgya, amely nem lehet megfelelő:

– annak fennmaradása vagy az egyes országokban létező populációjának fennmaradása szempontjából,

vagy

– a teljes populáció olyan szintű fenntartása szempontjából, amely az adott fajféleség előfordulása szerinti ökorendszerben betöltött szerepének megfelelő;

vagy

ii. amelynek felvétele az A. vagy a B. mellékletekben szereplő egyéb fajokhoz viszonyított hasonlósága miatt lényeges az ilyen fajok egyedeinek esetében a kereskedelem hatékony ellenőrzésének biztosítása szempontjából;

d) azon fajokat, amelyekkel kapcsolatban megállapították, hogy élő példányainak a Közösség természetes környezetébe történő bevitele ökológiai fenyegetést jelentene a Közösség őshonos vadon élő állat- és növényfajaira.

(3) A C. melléklet tartalmazza:

a) az egyezmény III. függelékében felsorolt fajok közül azokat, amelyek nem szerepelnek az A. vagy B. melléklet felsorolásában, és amelyekre a tagállamok nem jelentettek be fenntartást;

b) az egyezmény II. függelékében felsorolt fajokat, amelyekre fenntartást jelentettek be.

(4) A D. melléklet tartalmazza:

a) azon A–C. mellékletben fel nem sorolt fajokat, amelyeket a Közösségbe olyan mennyiségben hoznak be, amely indokolja a figyelemmel kísérést;

b) az egyezmény III. függelékében felsorolt fajokat, amelyekre fenntartást jelentettek be.

(5) Amennyiben az e rendelet hatálya alá tartozó fajok természetvédelmi helyzete indokolja szerepeltetésüket az egyezmény valamely függelékében, a tagállamok hozzájárulnak a szükséges módosításokhoz."

7 Ugyanezen rendelet 8. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Az A. mellékletben felsorolt fajok példányainak megvétele, vételi ajánlat tétele, kereskedelmi célú beszerzése, kereskedelmi célú árubemutatása, kereskedelmi nyereséget célzó felhasználása és eladása, kereskedelmi áru jellegű tartása, eladási ajánlata vagy eladásra történő szállítása tilos.

(2) A tagállamok megtilthatják példányok tartását, különösen az A. mellékletben felsorolt fajok élő állatainak esetében.

[…]

(5) Az (1) bekezdésben említett tilalmakat kell alkalmazni a B. mellékletben felsorolt fajok példányaira is, kivéve ha az érintett tagállam illetékes hatósága számára bizonyítani lehet, hogy az ilyen példányok beszerzése és – amennyiben azok a Közösség területén kívülről származnak – behozatala a vadon élő állat- és növényfajok megőrzésére vonatkozó egyéb közösségi jogszabályokkal összhangban történt.

(6) A tagállamok illetékes hatóságai eladhatják a B–D. mellékletben felsorolt fajok rendelet alapján elkobzott példányait, amennyiben azok így nem jutnak vissza közvetlenül azon természetes vagy jogi személyhez, akitől azt elkobozták, vagy aki részese volt a jogsértésnek. E példányokat ezután valamennyi célra jogszerűen megszerzettként lehet felhasználni”.

A nemzeti szabályozás

8 Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1986. augusztus 14-i törvény *(Moniteur belge* 1986. december 3., 16382. o., a továbbiakban: az állatok kíméletéről szóló törvény) 1995. május 4-i törvény *(Moniteur belge* 1995. július 28., 20360. o.) 3. cikke által beiktatott 3a. cikkének szövege az alábbi:

„1. § Olyan állat tartása, amely a Király által összeállított listán nem szereplő fajok vagy kategóriák egyikébe tartozik, tilos. E lista nem sérti a veszélyeztetett állatok védelmére vonatkozó jogszabályokat.

2. § Az 1. §-ban foglaltaktól eltérve, a Király által megjelölt fajok vagy kategóriák valamelyikébe tartozó állatoktól eltérő állatok tarthatók:

1. állatkertekben;

2. laboratóriumokban;

3. a) magánszemélyeknél, amennyiben bizonyítani tudják, hogy az állatok már a 3a. cikkben említett határozat hatálybalépését megelőzően birtokukban voltak. A fentieket nem kell bizonyítani ezen állatok szaporulata vonatkozásában, amennyiben e szaporulat az első tulajdonosnál található;

   b) magánszemélyeknél, akiknek a mezőgazdaságért felelős miniszter – az 5. cikk 2. § második pontjában említett szakértői bizottság véleménye alapján – erre engedélyt adott.

   A Király meghatározza az a) és b) pont alkalmazásának feltételeit. Meghatározhatja továbbá az érintett állatok tartásának és azonosításának különös feltételeit.

4. állatorvosoknál, amennyiben a harmadik személyek által rájuk bízott állatok állatorvosi ellátás céljából, átmenetileg vannak birtokukban;

5. állatmenhelyeken, amennyiben lefoglalt állatok, illetve elhagyott vagy olyan talált állatok átmeneti szállásáról van szó, amelyek birtokosát nem tudták azonosítani;

6. állatkereskedésekben, amennyiben az állatok rövid időtartam folyamán vannak birtokukban, és az 1. és 2. pontban, a 3. pont b) alpontjában és a 7. pontban említett természetes vagy jogi személyekkel erről előzetesen írásbeli megállapodást kötöttek;

7. cirkuszokban vagy vándorkiállításokon.

3. § A 2. §-ban foglalt eltérések sérelme nélkül a Király megtilthatja egyes, a 2. §-ban felsorolt természetes vagy jogi személyek számára az általa megjelölt fajokba vagy kategóriákba tartozó állatoktól eltérő állatok tartását".

9 A királyi rendelet 1. cikke az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikkének hatálybalépése időpontjaként az emlősök tekintetében 2002. június 1-jét jelölte meg, ugyanezen királyi rendelet 2. cikke felállította a tartható állatok listáját, 3–5. cikke pedig meghatározta az e törvény 3a. cikke 2. §-a 3. pontjának második alpontjában előírt végrehajtási rendelkezéseket. E királyi rendeletet a 2002. augusztus 22-i királyi rendelet *(Moniteur belge* 2002. szeptember 25., 43346. o.) módosította, amely illeték megfizetését írta elő az azon magánszemélyek által benyújtott valamennyi kérelem után, akik olyan emlősállatokat szándékoznak tartani, amelyek nem szerepelnek azon fajok listáján, melyek példányai tarthatók (1. cikk), és e listát az érintett fajok számának 46-ra emelésével kibővítette (2. cikk).

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 A kérdést előterjesztő bíróság előtt a Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers VZW és az Andibel VZW azt állítja, hogy a királyi rendelet, összefüggésben az állatok jó hírnevéről szóló törvénnyel, abszolút tilalmat állít fel olyan

emlősfajok más tagállamból történő behozatala, tartása és forgalmazása tekintetében, amelyek nem szerepelnek a királyi rendelet mellékletét képező „pozitív" listán, noha az ilyen tilalom ellentétes a 338/97 rendelettel, valamint a Szerződéssel, különösen az EK 30. cikkel.

11 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a királyi rendelet következménye az, hogy – az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikkének 2. §-ban felsorolt esetek kivételével – Belgiumban egyetlen olyan emlősállat sem tartható, amely nem az e listán szereplő fajok valamelyikébe tartozik. Egy ilyen természetű jogszabályi rendelkezés vitathatatlanul kihat a tagállamok közötti kereskedelemre.

12 E körülmények között a Raad van State az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Az [EK] 30. cikket önmagában vagy a […] 338/97/EK […] rendelettel összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a[z állatok kíméletéről szóló] […] törvény] 3a. cikke 1. §-ának végrehajtása céljából az Európai Unió valamely másik tagállamából behozott és a rendelet B., C. vagy D. [melléklete] alá tartozó vagy a rendeletben nem szereplő emlősállatok vonatkozásában bevezetett behozatali és kereskedelmi tilalom nem igazolható, amennyiben ezeknek az emlősállatoknak a tartása a[z adott] tagállamnak a[z ugyanezen] rendelet rendelkezéseivel összhangban álló jogszabályai alapján a tagállamban megengedett?

2) A[z EK] 30. cikkel vagy a 338/97 rendelettel ellentétes-e az olyan tagállami szabályozás, amely a hatályos állatvédelmi jogszabályok alapján az e nemzeti szabályozásban kifejezetten felsorolt kivételektől eltekintve tiltja ezen példányok bármely kereskedelmi felhasználását, ha e fajok védelmének az EK 30. cikk szerinti célja a Közösségen belüli kereskedelmet kevésbé korlátozó intézkedésekkel ugyanolyan eredményesen elérhető?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

13 Két kérdésével, melyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EK 28. cikkel és az EK 30. cikkel, önmagukban vagy a 338/97 rendelettel összefüggésben, ellentétes-e egy olyan, az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás, amelynek alapján az olyan emlősökre, amelyek nem az e rendeletben kifejezetten felsorolt fajok valamelyikébe tartoznak, behozatali, tartási és kereskedelmi tilalom alkalmazandó az e rendelet A. mellékletében nem szereplő emlősállatfajok tekintetében.

14 Előzetesen meg kell állapítani, hogy a 338/97 rendelet harmadik preambulumbekezdése értelmében a tagállamok – e rendelet előírásainak sérelme nélkül – a Szerződéssel, különösen az e rendelet hatálya alá tartozó fajok példányainak birtoklására vonatkozó rendelkezésekkel összhangban szigorúbb intézkedéseket hozhatnak vagy tarthatnak fenn.

15 Egyébiránt az EK 176. cikk akként rendelkezik, hogy az EK 175. cikk alapján elfogadott védintézkedések, mint amilyen a 338/97 rendelet, nem akadályozzák a tagállamokat szigorúbb védintézkedések fenntartásában vagy bevezetésében, amely intézkedéseknek összeegyeztethetőknek kell lenniük a Szerződéssel (lásd a C-510/99. sz. Tridon-ügyben 2001. október 23-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-7777. o.] 45. pontját).

16 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következik, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló szabályozás értelmében Belgiumban kizárólag a királyi rendelet I. sz. mellékletét képező listán szereplő fajok valamelyikébe tartozó emlősállatokat lehet tartani, behozni és forgalmazni, az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikke 2. §-ában felsorolt esetek kivételével.

17 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az emlősállatok vitatott szabályozás által felállított behozatali, tartási és kereskedelmi tilalmának kizárólag a 338/97 rendelet B., C. és D. mellékletében szereplő, valamint az e rendelet alkalmazási körén kívül eső emlősfajok tekintetében történő alkalmazására vonatkoznak.

18 Nem vitatott, hogy a 338/97 rendelet kizárólag az A. mellékletében felsorolt fajok tekintetében tartalmaz általános behozatali és forgalmazási tilalmat.

19 Különösen a 338/97 rendelet B. mellékletében szereplő fajok példányainak kereskedelmi célú felhasználására vonatkozó tilalommal kapcsolatban a Bíróság a korábbiakban kimondta, hogy e tilalom az EK 176. cikk értelmében szigorúbb intézkedésnek tekintendő (a fent hivatkozott Tridon-ügyben hozott ítélet 49. pontja). Ugyanez az eset áll fenn az e rendelet C. és D. mellékletében szereplő fajok példányai tekintetében, mivel ez utóbbi melléklet nem tartalmaz egyetlen különös rendelkezést sem e fajok kereskedelmi célú felhasználásának általános tilalmáról. Ugyanez a megállapítás még inkább megállja a helyét az e rendelet által nem érintett fajok példányainak vonatkozásában, mivel ezek kereskedelmi célú felhasználásának tilalma tekintetében egyetlen közösségi szintű harmonizációs intézkedés sem került elfogadásra.

20 Mivel a királyi rendelet következménye az, hogy a 338/97 rendelet A. mellékletében nem említett fajok példányait Belgiumban főszabály szerint nem lehet behozni, tartani és forgalmazni, az említett királyi rendelet e rendeletnél szigorúbb szabályozást valósít meg, amelyet ennélfogva az EK 28. cikk fényében kell vizsgálni.

21 Az alapügyben szereplőhöz hasonló szabályozás, mivel a más tagállamból származó példányokra alkalmazandó, akadályozhatja a Közösségen belüli kereskedelmet az EK 28. cikk értelmében (ebben az értelemben lásd a fent hivatkozott Tridon-ügyben hozott ítélet 49. pontját).

22 Ugyanis az EK 28. cikk szerinti mennyiségi korlátozással azonos hatású intézkedésnek minősül valamely tagállam olyan nemzeti jogi rendelkezése, amely megtiltja előzetesen nem engedélyezett termékek kereskedelmét, megszerzését, felajánlását, forgalomba bocsátását, birtoklását, készítését, szállítását, eladását, visszterhes vagy ingyenes átengedését, behozatalát vagy használatát (ebben az értelemben lásd különösen a C-400/96. sz. Harpegnies-ügyben 1998. szeptember 17-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-5121. o.] 30. pontját).

23 A Bíróság kimondta továbbá, hogy egy olyan szabályozás, amely akként rendelkezik, hogy bizonyos áruk forgalmazását ezen áruknak egy „pozitív listán" történő előzetes feltüntetéséhez kell kötni, nehezebbé és költségesebbé teszi ezen áruk kereskedelmét, következésképpen akadályozza a tagállamok közötti kereskedelmet (lásd ebben az értelemben a C-24/00. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-1277. o.] 23. pontját).

24 A belga kormány álláspontja szerint az alapügy tárgyát képező szabályozás, noha akadályozza az áruk szabad mozgását, jogszerű célra, nevezetesen a fogságban tartott állatok kíméletére irányul. E szabályozás azon a megállapításon alapul, hogy az emlősállatok tartása, tekintettel ezen emlősállatok alapvető élettani és etológiai szükségleteire, kizárólag korlátozott számú esetben elfogadható. A belga kormány megállapítja e tekintetben, hogy noha e szükségletek fényében úgy tűnik, hogy valamely adott emlősfaj példányait bárki nem tarthatja anélkül, hogy jólétüket veszélyeztetné, és következésképpen ezek, az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikkének 2. §-ában foglalt eltérést engedő szabályok fenntartásával, nem kerülhetnek fel a pozitív listára, következésképpen nem forgalmazhatók. Ezt a szabályozást tehát az érintett állatok egészségének és életének védelme igazolja.

25 Továbbá a belga kormány álláspontja szerint a vitatott szabályozás arányos az elérni kívánt céllal. Egyrészt nem állítja fel ezen állatok behozatalának abszolút tilalmát. Ugyanis, az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikke 2. §-ának értelmében a királyi rendelet I. mellékletét képező listában nem szereplő fajok vagy kategóriák példányai tarthatók többek között állatkertben, laboratóriumban, cirkuszban és vándorkiállításon, valamint magánszemélyeknél is, amennyiben az állatok védelméért felelős miniszter erre engedélyt ad a számukra, és állatkereskedésben, amennyiben a fent

említett kategóriák valamelyikébe tartozó természetes vagy jogi személlyel erről előzetes írásbeli megállapodást kötöttek.

26 Másrészt a pozitív lista azt követően került összeállításra, hogy az országos állatvédelmi tanács, többek között tudósok és szakértők észrevételei alapján, objektív szempontokat határozott meg. Ezen objektív szempontok az alábbiak. Először is, az állatoknak könnyen őrizhetőknek, és alapvető élettani, etológiai és ökológiai szükségleteik figyelembevételével elszállásolhatóknak kell lenniük, másodsorban nem lehetnek természetüknél fogva agresszívak, továbbá nem jelenthetnek más, különös veszélyt az emberi egészségre, harmadsorban nem tartozhatnak olyan fajokhoz, amelyek vonatkozásában egyértelmű jelzések vannak arra nézve, hogy példányaik a természetbe kiszabadulva fennmaradhatnak, és ezáltal ökológiai fenyegetést jelenthetnek, negyedsorban tartásuk vonatkozásában szakirodalmi adatoknak kell rendelkezésre állniuk. Amennyiben ellentmondás állna fenn valamely tartásra szánt faj példányainak tarthatóságáról rendelkezésre álló adatok vagy információk között, a kétségnek az állat javára kell szolgálnia.

27 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az állatok védelme olyan jogszerű közérdekű cél, amelynek jelentősége többek között az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, az állatok védelméről és kíméletéről szóló jegyzőkönyv (HL C 340., 110. o.) tagállamok általi elfogadásában nyilvánult meg. A Bíróság egyébiránt több alkalommal hangsúlyozta azt az érdeklődést, amelyet a Közösség tanúsít az állatok egészsége és védelme iránt (lásd a C-37/06. és C-58/06. sz., Viamex Agrar Handel és ZVK egyesített ügyekben 2008. január 17-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-69. o.] 22. és 23. pontját, valamint a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

28 Másodsorban emlékeztetni kell arra, hogy az EK 30. cikk alapján az EK 28. cikk és az EK 29. cikk rendelkezései nem zárják ki a behozatalra vonatkozó olyan tilalmakat vagy korlátozásokat, amelyeket többek között az emberek és állatok egészségének és életének védelme indokol, amennyiben ezek a tilalmak és korlátozások nem minősülnek önkényes megkülönböztetésnek vagy a tagállamok közötti kereskedelem rejtett korlátozása eszközeinek, valamint arra, hogy a Bíróság megállapította, hogy az állatok egészségének és életének védelme a közösségi jog által elismert alapvető követelmény (lásd ebben az értelemben a C-350/97. sz. Monsees-ügyben 1999. május 11-én hozott ítéletének [EBHT 19999., I-2921. o.] 24. pontja).

29 Azon veszéllyel kapcsolatban, hogy egyes példányok a természetbe kiszabadulva fennmaradhatnak, és ezáltal ökológiai fenyegetést jelenthetnek, harmadsorban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az áruk szabad mozgásának korlátozását igazolhatják feltétlenül érvényesítendő követelmények, mint amilyen a környezet védelme (lásd a C-341/95. sz. Bettati-ügyben 1998. július 14-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-4355. o.] 62. pontját és a C-314/98. sz. Snellers ügyben 2000. október 12-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-8633. o.] 55. pontját).

30 Noha az EK 30. cikk utolsó mondatának alapját képező arányosság elve azt követeli, hogy a tagállamok lehetősége olyan más tagállamokból származó állatok behozatalának megtiltására, amelyben azokat jogszerűen forgalmazzák, arra a szintre legyen korlátozva, amely a jogszerűen elérni kívánt védelmi célok eléréséhez szükséges (ebben az értelemben lásd többek között a fent hivatkozott Harpegnies-ügyben hozott ítélet 34. pontját), ezen elvnek az alapügy összefüggésében történő alkalmazása során tekintetbe kell venni a szóban forgó fajok különleges jellegét, valamint a jelen ítélet 27–29. pontjában hivatkozott érdekeket és követelményeket.

31 Önmagában az a tény, hogy az egyik tagállam enyhébb szabályokat alkalmaz a másik tagállamban hatályban lévő szabályoknál, még nem jelenti azt, hogy ez utóbbiak aránytalanok, tehát összeegyeztethetetlenek a közösségi joggal. Ugyanis önmagában az a körülmény, hogy valamely tagállam egy másik tagállam által elfogadottól eltérő védelmi rendszert választott, nem lehet hatással a kérdéses rendelkezések szükségességének és arányosságának megítélésére (lásd különösen a C-108/96. sz., Mac Quen és társai ügyben 2001. február 1-jén hozott ítélet (EBHT 2001., I-837. o.) 33–34. pontját).

32 Az alapeljárás felpereseinek álláspontjával ellentétben egy tilalmi listás rendszer, amely csak a listában szereplő fajokra korlátozza a tilalom hatályát, nem biztos, hogy elegendő a jelen ítélet 27–29. pontjában hivatkozott érdekek és követelmények védelme vagy tiszteletben tartása céljának megvalósításához. Egy ilyen rendszer alkalmazása ugyanis azt jelenthetné, hogy mindaddig, amíg valamely emlősfaj nem szerepel ezen a listán, e faj példányai szabadon tarthatók, még akkor is, ha nem végeztek semmilyen tudományos vizsgálatot, amely garantálná, hogy ez a tartás nem veszélyes az említett érdekek és követelmények biztosítására nézve (analógia útján

lásd a C-154/04. és C-155/04. sz., Alliance for Natural Health és társai egyesített ügyekben 2005. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-6451. o.] 70. pontját).

33 Mindazonáltal a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően egy, az alapügyben szereplőhöz hasonló szabályozás, amely emlősállatok tartását attól teszi függővé, hogy ezen állatok szerepeljenek egy pozitív listán, és amely egyaránt alkalmazandó olyan fajok példányaira, amelyek más tagállamokban jogszerűen tarthatóak, kizárólag számos feltétel fennállása esetén felel meg a közösségi jognak (analógia útján lásd különösen a C-344/90. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1992. július 16-án hozott ítélet [EBHT 1992., I-4719. o.] 8. és 16. pontját, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben hozott ítélet 25. pontját).

34 Egy ilyen lista összeállításának és későbbi módosításainak mindenekelőtt objektív és hátrányos megkülönböztetést nem tartalmazó kritériumokon kell alapulniuk (lásd e tekintetben különösen a C-192/01. sz., Bizottság kontra Dánia ügyben 2003. szeptember 23-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-9693. o.] 53. pontját).

35 Továbbá az ilyen szabályozáshoz olyan eljárásnak kell kapcsolódnia, amely lehetővé teszi újabb emlősfajoknak az engedélyezett fajok nemzeti listájára történő felvételét. Ezen eljárásnak könnyen igénybe vehetőnek kell lennie, ami azt jelenti, hogy kifejezetten elő kell írni az érintett hatóságokra kötelező általános hatályú intézkedésben, illetve ésszerű időn belül lefolytathatónak kell lennie, és ha az eljárás a felvétel elutasításával végződik, amelyet indokolni kell, az elutasításnak bíróság előtt megtámadhatónak kell lennie (lásd analógia útján a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben 1992. július 16-án hozott ítélet 9. pontját, valamint a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet 26. és 37. pontját).

36 Végezetül pedig a valamely emlősfajnak e listára történő felvétele iránti kérelmet az illetékes hatóságok csak akkor utasíthatják el, ha az adott faj példányainak tartása a jelen ítélet 27–29. pontjában említett érdekek és követelmények védelmét vagy tiszteletben tartását ténylegesen veszélyezteti (analógia útján lásd különösen a fent

hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben 1992. július 16-án hozott ítélet 10. pontját és a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet 27. pontját).

37 Mindenesetre a valamely fajnak a tartásra engedélyezett emlős fajok listájára történő felvétele iránti kérelmet az illetékes hatóságok csak azon veszély teljes körű, a rendelkezésre álló legmegbízhatóbb tudományos adatokon és a nemzetközi kutatás legújabb eredményein nyugvó vizsgálata alapján utasíthatják el, amelyet az adott faj példányainak tartása a jelen ítélet 27–29. pontjában említett érdekek és követelmények biztosítása tekintetében jelent (analógia útján lásd többek között a fent hivatkozott Alliance for Natural Health és társai ügyben hozott ítélet 73. pontját).

38 Ha lehetetlennek bizonyul pontosan meghatározni az állítólagos kockázat meglétét vagy terjedelmét a lefolytatott tanulmányok elégtelen, nem meggyőző vagy pontatlan eredményei miatt, de a közegészséget, az állatok egészségét vagy a környezetet ténylegesen fenyegető károsodás valószínűsége fennáll abban az esetben, ha a kockázat bekövetkezik, akkor az elővigyázatosság elve igazolja a korlátozó intézkedések elfogadását.

39 Egyébiránt, az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikke 2. §-ában foglalt eltérésekkel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy azok nem vezethetnek a nemzeti termékek előnyben részesítéséhez, ami önkényes megkülönböztetést vagy a más tagállamokból behozott termékekkel szembeni rejtett korlátozást valósítana meg (lásd többek között a 27/80. sz. Fietje-ügyben 1980. december 16-án hozott ítélet [EBHT 1980., 3839. o.] 14. pontját).

40 Különösen ami az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikke 2. §-a 3. pontjának b) alpontjában és 6. pontjában a királyi rendelet mellékletét képező listán nem szereplő emlősfajok példányainak magánszemélyek vagy állatkereskedések általi tartása vonatkozásában meghatározott feltételeket illeti, meg kell vizsgálni, hogy e

feltételek objektíve igazolhatók-e, és nem lépnek-e túl azon a mértéken, ami a nemzeti szabályozás által meghatározott célkitűzés eléréséhez összességében szükséges.

41 Ugyancsak meg kell állapítani, hogy az alapeljárásban vitatott szabályozás arányosságának, és különösen annak az értékelését, hogy a kitűzött cél elérhető lenne-e olyan intézkedésekkel is, amelyek kisebb mértékben lennének hatással a Közösségen belüli kereskedelemre, a jelen ügyben nem lehetséges az említett szabályozásra és annak végrehajtására vonatkozó további információk nélkül elvégezni. Az előírt kritériumok és azok alkalmazása, az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikkének 2. §-ában foglalt eltérések terjedelme, valamint a listára történő felvételre vonatkozó eljárás jellemzői, köztük ezen eljárás hozzáférhetősége és a felvétel elutasításának esetén fennálló jogorvoslati lehetőségek értékelésének konkrét, különösen az egyes alkalmazandó jogszabályszövegeken és a gyakorlaton, valamint tudományos kutatásokon kell alapulnia, amelyet a kérdést előterjesztő bíróságnak kell elvégeznie (e tekintetben lásd a fent hivatkozott Trinidon-ügyben hozott ítélet 58. pontját).

42 A fenti megfontolások fényében az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy az EK 28. cikkel és az EK 30. cikkel, önmagukban vagy a 338/97 rendelettel összefüggésben, nem ellentétes egy olyan, az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás, amelynek alapján az olyan emlősökre, amelyek nem az e rendeletben kifejezetten felsorolt fajok valamelyikébe tartoznak, behozatali, tartási és kereskedelmi tilalom alkalmazandó az e rendelet A. mellékletében nem szereplő emlősállatfajok tekintetében, ha a jelen ítélet 27–29. pontjában említett érdekek és követelmények védelme vagy tiszteletben tartása a Közösségen belüli kereskedelmet kevésbé korlátozó intézkedésekkel nem biztosíthatók ugyanolyan eredményesen.

43 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy:

– a tartásra engedélyezett emlősfajok listájának összeállítása és későbbi módosításai objektív és hátrányos megkülönböztetést nem tartalmazó kritériumokon alapulnak-e;

– szabályozott-e az újabb emlősfajoknak az engedélyezett fajok nemzeti listájára történő felvételét lehetővé tevő eljárás, ez az eljárás könnyen igénybe vehető-e, ésszerű időn belül lefolytatható-e, és ha a felvétel elutasításával végződik, amelyet indokolni kell, bíróság előtt megtámadható-e;

– valamely fajnak a fenti listára történő felvétele vagy az e listán nem szereplő fajok példányai tekintetében személyes eltérés iránti kérelmet az illetékes közigazgatási hatóságok csak akkor utasíthatják-e el, ha az adott faj példányainak tartása ténylegesen veszélyezteti a szóban forgó érdekek és követelmények védelmét; és

– az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikke 2. §-a 3. pontjának b) alpontjában és 6. pontjában az e listán nem szereplő emlősfajok egyedeinek tartása vonatkozásában meghatározott feltételek objektíve igazolhatók-e, és nem lépnek-e túl azon a mértéken, ami a nemzeti szabályozás által meghatározott célkitűzés eléréséhez összességében szükséges.

A költségekről

44 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

Az EK 28. cikkel és az EK 30. cikkel, önmagukban vagy a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló, 1996. december 9-i 338/97/EK tanácsi rendelettel összefüggésben, nem ellentétes egy olyan, az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti szabályozás, amelynek alapján az olyan emlősökre, amelyek nem az e rendeletben kifejezetten felsorolt fajok valamelyikébe tartoznak, behozatali, tartási és kereskedelmi tilalom alkalmazandó az e rendelet A. mellékletében nem szereplő emlősállatfajok tekintetében, ha a jelen ítélet 27–29. pontjában említett érdekek és követelmények védelme vagy tiszteletben tartása a Közösségen belüli kereskedelmet kevésbé korlátozó intézkedésekkel nem biztosíthatók ugyanolyan eredményesen.

A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy:

– a tartásra engedélyezett emlősfajok listájának összeállítása és későbbi módosításai objektív és hátrányos megkülönböztetést nem tartalmazó kritériumokon alapulnak-e;

– szabályozott-e az újabb emlősfajoknak az engedélyezett fajok nemzeti listájára történő felvételét lehetővé tevő eljárás, ez az eljárás könnyen igénybe vehető-e, ésszerű időn belül lefolytatható-e, és ha a felvétel elutasításával végződik, amelyet indokolni kell, bíróság előtt megtámadható-e;

– valamely fajnak a fenti listára történő felvétele vagy az e listán nem szereplő fajok példányai tekintetében személyes eltérés iránti kérelmet az illetékes

közigazgatási hatóságok csak akkor utasíthatják-e el, ha az adott faj példányainak tartása ténylegesen veszélyezteti a fent említett érdekek és követelmények védelmét; és

– az 1995. május 4-i törvénnyel módosított, az 1986. augusztus 14-i, az állatok kíméletéről szóló törvény 3a. cikke 2. §-a 3. pontjának b) alpontjában és 6. pontjában az e listán nem szereplő emlősfajok egyedeinek tartása vonatkozásában meghatározott feltételek objektíve igazolhatók-e, és nem lépnek-e túl azon a mértéken, ami a nemzeti szabályozás által meghatározott célkitűzés eléréséhez összességében szükséges.

Aláírások